

Za Milošem Hoznauerem

Jiří Kostečka, Základní a mateřská škola Cerhovice

jiri.kostecka@zscerhovice.net

Dne 24. března 2025 zastihla obec našich češtinářů (a nejen ji) smutná zpráva: zemřel významný pedagog, bohemista, filolog, lektor a spisovatel Miloš Hoznauer. Nebývá příliš časté, aby se praktikující středoškolský učitel stal již za svého života, navíc v relativně raném věku, skutečnou legendou. Mezi jeho žáky, kolegy, umělci a přáteli je jistě nejméně několik desítek, ne-li stovek lidí, kteří by se s ním mohli za všechny rozloučit. Připadl mně tento úkol za redakci našeho časopisu, jehož byl dlouholetým přispěvatelem a členem jeho redakční rady.

Miloš Hoznauer se narodil 21. září 1929 v polabské vesnici Drahelice. Nejen jeho profesní, ale i životní osudy by vydaly na román. Již od střední školy a pak i na vysoké škole a na vojně měl problémy s totalitním režimem, ale před většími nepříjemnostmi ho do jisté míry chránil jeho původ – pocházel z chudé rodiny pomocného dělníka. Vystudoval na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy češtinu a ruštinu. Již jako mladý kantor si získal rychle proslulost svými originálními metodami i formami výuky. Své žáky vedl k samostatnému myšlení, kterému se dnes říká myšlení kritické. A kritický byl on sám: nesnášel politické fráze, zatuhlou školskou byrokracii, a zejména všemožné zákazy publikovat či učit tvorbu spisovatelů nepohodlných režimu. S obdivuhodnou odvahou učil i za tzv. normalizace exilovou a ineditní literaturu. Jeho žáci, zejména na Gymnáziu Na Vítězné pláni v Praze 4, tak byli jedni z opravdu mála, kteří dostávali informace i texty M. Kundery, J. Škvoreckého, L. Vaculíka a dalších zakázaných autorů. Zároveň vedl metodické literární semináře pro kolegy češtináře. Několika z nich jsem se zúčastnil v 80. letech jako začínající učitel a byly pro mne malým zjevením – svou originalitou i didaktickým přínosem. I když jsem bohužel nikdy neviděl Miloše Hoznauera v akci za katedrou gymnázia, právě z těchto seminářů jsem – stejně jako stovky dalších češtinářů – čerpal neocenitelné poznatky a rady. V 90. letech jsem měl tu čest, že mě prof. Hoznauer požádal, abych v některých jevanských seminářích lektoroval; i tam byl vždy laskavým, nesmírně taktním rádcem a průvodcem taji výuky, při níž učitel nenudí ani sebe, ani své žáky.

Když se pak po sametové revoluci vynořila urgentní potřeba přepsat stávající učebnice literatury, nemohl do čela autorského kolektivu být zvolen nikdo jiný než M. Hoznauer. Opět jsem měl to štěstí, že jsem byl k této práci přizván a ocitl jsem se ve skutečně výjimečném autorském kolektivu: Miloš Hoznauer, Jaromír Adlt, Aleš Haman, Jaroslav Jeřábek, Vladimír Nezkusil... M. Hoznauer zde využil svých rozsáhlých znalostí dříve zakázaných autorů a děl a napsal medailonky vybraných významných spisovatelů, jimž minulý režim zabránil publikovat po r. 1968 (a některým i předtím) v rodné zemi. Vznikla tak učebnice s čítankou *Česká literatura po r. 1945* (1998), podle nichž se učilo na středních školách nejméně dvacet let; co vím, na nejednom gymnáziu se z nich čerpá dodnes.

Pominout nemůžeme jeho příspěvky do *Literárních novin* v 60. letech, které vždy budily oprávněný rozruch svou erudicí i odvahou autora otevírat témata nepohodlná režimu. Za všechny významné články napsané pro náš časopis *Český jazyk a literatura* pak jmenujme

ikonický text *Poldík rumař superman*, v němž se úspěšně pokouší svým typickým neotřelým způsobem, okořeněným notnou dávkou humoru, rehabilitovat a aktualizovat autora žákům již velmi vzdáleného, Vítězslava Háška (ČJL, 47, 1996–1997, s. 49–52). Rozhodli jsme se publikovat v příštím čísle jiný jeho proslulý článek, *Žižkův klíč a jiné případy* (ČJL, 52, s. 70–73). V něm se totiž zabývá snad svou největší doménou – interpretací literárního textu; jako všechny jeho příspěvky rovněž tento skýtá i po tolika letech zcela živou, a zároveň nadčasovou inspiraci pro učitelskou i žakovskou aktivitu v hodinách literatury.

Miloš Hoznauer, jako skutečně renesanční osobnost, byl ovšem i spisovatel a básník. Zmíňme se o jeho autobiografické knize *Cesta do hlubin kantorovy duše* (2004) či o básnické sbírce *Stařec na čekané* (2015).

Portrét zesnulého by nebyl úplný, kdybychom nezdůraznili jeho výjimečné osobní charisma. Ještě po mnoha a mnoha letech vzpomínají jak kolegové, tak žáci na jeho schopnost, či přímo dar zaujmout, strhnout okolí svým projevem, svými – použijme znovu přívlastek: originálními – myšlenkami. A pan profesor by se jistě nezlobil, že se zmíním o obdivu, jež k němu citily zejména jeho žákyně na gymnáziu. Není divu – byl to nejen intelektem, ale i zjevem impozantní muž.

Miloš Hoznauer zanechal v naší pedagogice, v učitelství, v literatuře a kultuře vůbec velmi výraznou stopu. Z jeho zkušeností a kantorského umu se učili začínající i zkušení češtináři. Z jeho textů čerpáme poučení a inspiraci i my po mnoha letech.

Sbohem, pane profesore.

Nestorka mezi češtinářkami: Devadesátiletá Naděžda Kvítková

(narozena 9. dubna 1935)

Marie Čechová, FPE ZČU v Plzni

m-cechova@seznam.cz

Na jednom ze seminářů profesora Aloise Jedličky na Filozofické fakultě UK r. 1971 se objevily dvě mladší dámy, a jak se ukázalo, byly to učitelky z Pedagogické fakulty UK, z níž už na Jedličkův učitelský seminář docházela jeho dřívější studentka Radoslava Brabcová. Byl-li to její nápad přivést kolegyně s sebou, to nevím, a asi to nikdy nezjistím, protože Radka zemřela už v r. 2021, téměř na den svých 86. narozenin. O Jarce Hedvičkové nemám žádné zprávy a Naďa ve svých devadesáti letech (při silné nedoslýchavosti a po mrtvici) mi to nepoví.

Přišla tehdy do Prahy (za svým mužem) z olomoucké univerzity, kde pracovala pod vedením prof. Jiřího Daňhelky na Filozofické fakultě Palackého univerzity na edici své celoživotní lásky *Staročeské kroniky tak řečeného Dalimila* (spolu s K. Hádkem a za spolupráce s B. Havránkem, vydána byla r. 1988) a vyučovala historickou mluvnici. Bylo přirozené, že se jí věnovala i v Praze. Bohužel brzo se nad ní začala stahovat politická mračna (byla vyškrtuta z KSČ), a tak musela r. 1974 pražskou pedagogickou fakultu opustit.

Pro jednu lingvistickou disciplínu smůla, ale pro lingvodidaktiku odborných škol a učilišť štěstí. Naďa totiž přešla do Výzkumného ústavu odborného školství (VÚOŠ), kde